

ПРОБЛЕМИ УПРАВЛІННЯ ЗАРОБІТНОЮ ПЛАТОЮ ВИКЛАДАЧІВ В ВНЗ

В сучасній Україні, освіта - це капітальні вкладення, що дозволяють забезпечити більш високу продуктивність у сфері економіки, культурний і соціальний добробут країни. Перехід ВНЗ до функціонування і господарювання в ринкових умовах не можливий без рішення проблеми раціональної організації оплати і стимулювання праці викладачів вузів.

Зміни, що відбуваються, у розвитку вищої школи та її головної і продуктивної сили - професорсько-викладацького складу (ПВС), настійно вимагають адекватної зміни в методах керування педагогічними колективами та окремими співробітниками з метою реалізації потенціалу знань, що в них нагромадився, у потрібному для суспільства напрямку. Тому важливу роль в активізації трудового поведіння викладачів ВНЗ повинне грати стимулювання.

У системі мотивації та стимулювання праці, гроші виконують найбільш вагомую роль. Таким чином, ми можемо стверджувати, що найголовнішим зовнішнім мотивом для викладачів ВНЗ - є заробітна плата.

Заробітна плата як економічна категорія належить до найскладніших. «Заробітна плата, - пише відомий французький економіст ХХ сторіччя Еміль Жамс, - уявляється нині як дохід, величина якого не повинна спадати за певний рівень, щоб не було втрачено гідність праці. Інші елементи економічної рівноваги мають бути приведені у відповідність з рівнем заробітної плати, сама ж заробітна плата не може пристосовуватися до інших елементів».

Отже, поряд з такими категоріями, як прибуток, податки, зайнятість, вона є одним з головних елементів, свого роду нервовим центром суспільного організму. В основі вартості робочої сили викладачів ВНЗ, має бути оцінка суспільно необхідних витрат на її відтворення і відповідна оцінка обсягу життєвих засобів, необхідних для нормальної життєдіяльності професорсько – викладацького складу (ПВС). У всякому разі сума життєвих засобів мусить бути достатньою для підтримки викладачів у стані нормальної життєдіяльності.

Рівень оплати праці ПВС в радянських вузах був «ефективним» у термінах моделі «ефективної заробітної плати». Однак у ВНЗ незалежної України, особливо за останні роки, ситуація кардинально змінилася. Рівень оплати викладацької праці в вітчизняних ВНЗ не може конкурувати з доходами, досяжними при роботі в комерційному секторі економіки. Це означає, що умови адекватної оплати праці для значної частини викладачів молодого та середнього віку не забезпечується, що змушує їх залишати освітній сектор.

Зазначимо, що праця викладача вищої школи характеризується надзвичайно високим ступенем складності та сполучає в собі викладацькі, наукові, виховні та організаційні функції. Вивчення мотивів трудової діяльності викладачів, змін у структурі їхньої заробітної плати, причин диференціації доходів однакових категорій викладачів допоможе не тільки внести коректування в розподіл доходів вузів, але й удосконалити систему стимулювання їхньої праці, що є одним з основних факторів, що поліпшує відношення до праці викладачів вищої школи та їхньому рівню життя. Безумовно, реалізація наведеного в остаточному підсумку позитивно вплине на розвиток економіки країни.